

БИБЛИОГРАФСКИ АНАЛИЗ НА ПУБЛИКАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА ПРОФ. Д-Р ИВАН БАТАКЛИЕВ

Гергана Методиева¹

В настоящата статия е направен библиографски анализ на публикациите на проф. д-р Ив. Батаклиев, издадени приживе или преиздадени след смъртта му². Те са поделени според различни критерии: брой, тематика, време на издаване, географска насоченост, самостоятелни или колективни, според езика, на който са публикувани и др. В резултат от направените библиографски характеристики и анализи на публикационната дейност на този виден български учен се придобива по-добра представа за характера на неговите изследвания, тяхното разнообразие и районите, които са били най-често обект на тези изследвания. Като източник на информация е използвана публикацията „Иван Атанасов Батаклиев 1891–1973: Биобиблиография“, издадената от регионалната библиотека „Никола Фурнаджиев“ гр. Пазарджик през 2013 г. със съставител Росица Гигова. Анализът е допълнен с картни и графични приложения.

Ключови думи: творчество, анализ, библиографски анализ, публикация, периодични издания, книги

BIBLIOGRAPHICAL ANALYSIS OF THE PUBLICATION ACTIVITY OF PROF. IVAN BATAKLIEV

Gergana Metodieva

Abstract: The article discusses 342 scientific works of prof. Ivan Batakliev, which were published and reissued during the period between 1921 and 2013, including 235 papers of the same author (reissued ones included) and 107 papers on prof. Batakliev by other authors (biographical materials, reviews etc). The discussed papers have been sorted on the basis of various criteria such as: number, topic, date of publishing, branch of geography, own or in collaboration with other authors, language

---

¹ НИГГ – БАН; gerri7@abv.bg

² В анализа са използвани публикации, отпечатани до 2013 г.

in which they were published, regions studied in the papers. The regional orientation of the studies has been presented by contemporary administrative districts and their current areas and by physical-geographical regions of Bulgaria (same principles have been used for papers discussing regions in foreign states). As a result of the performed bibliographic analysis and characterization of the scientific activity of this prominent Bulgarian scientist, a better notion of the specifics of his studies can be obtained – their diverse character, the regions which were most studied etc. The paper titled “Ivan Atanasov Batakliiev 1891–1973: Bibliography”, issued by “Nikola Furnadzhiev” Regional Library in the city of Pazardzhik, editor: Rositsa Geneva, has been used as a source of information in the current paper.

Keywords: Work, analysis, bibliographic analysis, publication, periodicals, books

Творчеството на проф. Иван Батаклиев бележи началото си още по време на Първата световна война, когато през есента на 1915 г. е мобилизиран като командир на батарея. В своите първи статии той описва обектите и местата, през които е преминала неговата батарея – долината на р. Козлудере, приток на р. Вардар, Серското поле и Орфанския залив на Бяло море. Според сина му Тодор Батаклиев те са отпечатани във вестник „Балканска трибуна“, но под друго име. Първата научна статия на проф. д-р Иван Батаклиев е „Оризовата култура в Татар-Пазарджишкото поле“, отпечатана през 1921 г. в списание „Естествознание и география“.

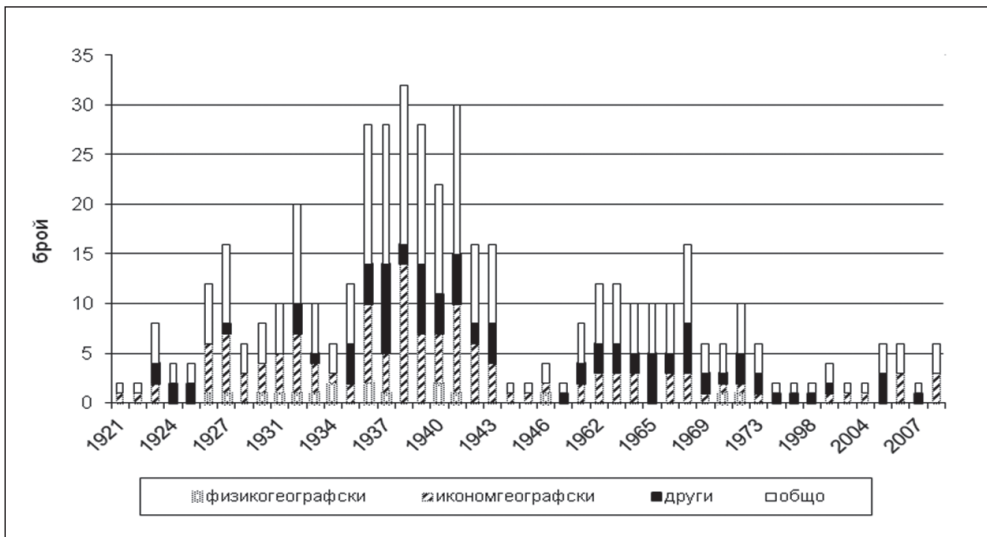
Анализът в тази разработка показва, че неговото творчество е твърде богато и той е издавал всяка година поне по една статия. Най-силният период е 1932–1944 г., когато публикува най-голям брой статии, и може да се приеме, че тогава е разцветът в научната дейност на този виден български учен географ (фиг. 1). През 1935 г. той е назначен за извънреден професор в катедрата по обща география и културно-политическа география в Софийския университет. След известен застои от 1944 г. до 1960 г. проф. Батаклиев се отдава отново на своето творчество. Негови публикации са преиздавани след смъртта му през 1973 г.

В настоящото изследване са анализирани 342 труда на проф. Батаклиев, издадени и преиздадени през периода 1921–2013 г., в т.ч. 235 негови авторски публикации (включително преиздадените) и 107 публикации от други автори за него (биографични материали, отзиви, рецензии за неговата научна дейност и др.).

Авторските му публикации тук са поделени условно на три групи³: физикогеографски (17 бр.), икономгеографски (127 бр.) и други (91 бр.) (фиг. 2). В групата „други“ са включени статии, посветени на научни мероприятия и на въпроси, засягащи изследвания в различни области. Според Тодор Батаклиев в научното творчество на проф. Батаклиев „са застъпени следните тематични направления: методика на географските изследвания и образование, географски и историко-географски изследвания на населението, на отделните селища и райони, географски изследвания на поречия и на Черноморското крайбрежие, географска трактовка за развитие на характерните земеделски култури в Бълга-

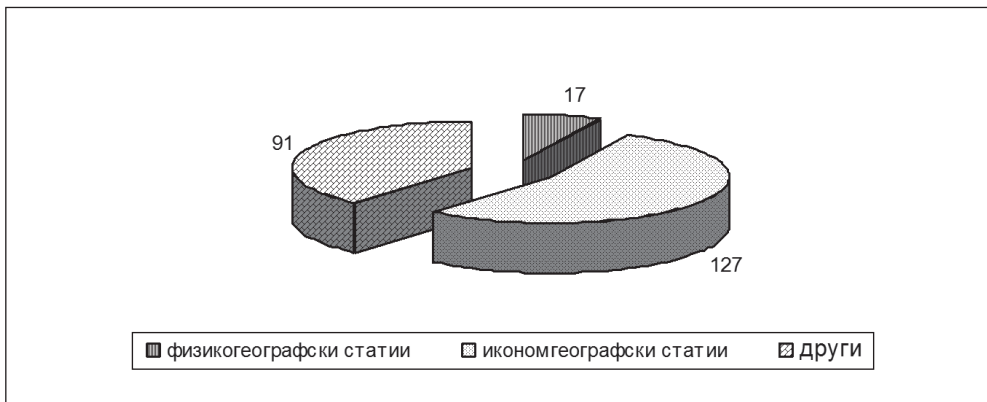
---

³ Поради голямото разнообразие на проблемите, които авторът изследва, в някои случаи тази подялба може да бъде условна.

Фиг. 1. Разпределение на публикациите (бр.) на проф. Иван Батаклиев по години на издаване

Източник на информация: собствена работа по данни от „Иван Атанасов Батаклиев 1891-1973. Биобиблиография“, 2013 г.

Фиг. 2. Тематична структура и брой на публикациите на проф. Иван Батаклиев

Източник на информация: собствена работа по данни от „Иван Атанасов Батаклиев 1891–1973. Биобиблиография“, 2013 г.

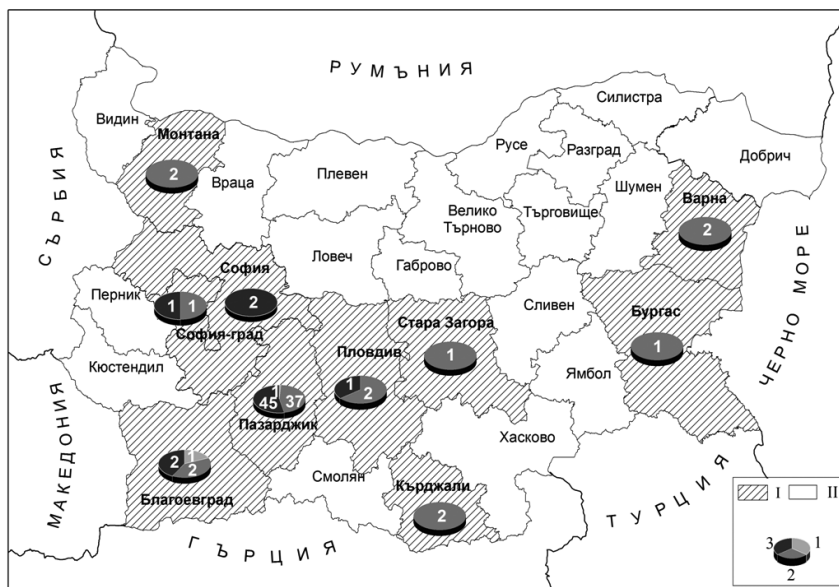
рия, политико-географски и геополитически изследвания на различни области у нас и чужбина и биографични бележки за известни наши историци и географи“ (Батаклиев, в: Гилова, 2013, с. 9).

Освен тематичната им насоченост, анализираните публикации са поделени и в зависимост от териториите, които се изследват. Сред тези публикации 89 не се отнасят за конкретна област или за район, а като цяло за България например:

„Ландшафтното поделение на България“, „Лозарството в България“, „Зеленчукопроизводството в България“ и др., така също и за географията като наука, за политическата география, за геополитиката – пример за това са: “Развитие и същност на политическата география и геополитиката“ и др., както и отчети за дейността на Българското географско дружество, устави и много други научно-популярни материали. Затова тези разработки не са посочени на нито една от фигурите.

В публикациите териториалната насоченост е представена по административни области в съвременните им граници (фиг. 3), по физикогеографски райони в България, както и за чужди държави (фиг. 4). От направеното сравнение на 109 публикации, представени на фиг. 3, се вижда, че тези с друга насоченост (51 бр.) са повече от физикогеографските (2 бр.) и икономгеографските (50 бр.). В повечето разработки проф. Иван Батаклиев изследва територии в Югозападна България, предимно Пазарджишка област – гр. Пазарджик и околните села – Сестримо, Чепино, Батак. По-малко са неговите изследвания за Северозападна и Източна България (фиг. 3).

Прави впечатление, че научноизследователската дейност на проф. Батаклиев е много разнообразна. Той работи в много направления от географията, историята и етнографията. Трудовете му се отнасят за Горнотракийската низина, Родопите, Дунавския бряг, Добруджа, Лудогорието, Черноморското крайбрежие, за реките Мътевир и Арда и др.

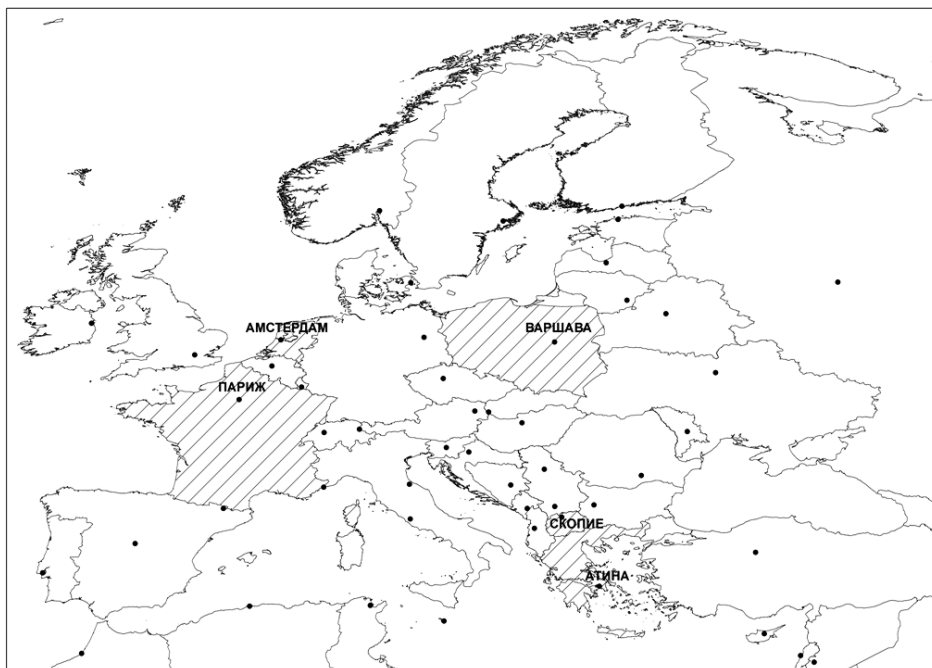
Фиг. 3. Териториална насоченост в публикациите на проф. Иван Батаклиев по административни области: I – изследвани територии; II – територии, които не са били обект на изследване; 1 – публикации с физикогеографска насоченост; 2 – публикации с икономгеографска насоченост; 3 – други (бр.)

Източник на информация: собствена работа по данни от „Иван Атанасов Батаклиев 1891–1973. Биобиблиография“, 2013 г.

Фиг. 4. Публикации на проф. Иван Батаклиев по физикогеографски райони в България: А – за Витоша; В – за р. Мъти вир; С – за в. Белмекен; D – за р. Въча; Е – за Родопите; F – за р. Арда; G – за Тракия и за Горнотракийската низина; J – Дунавския бряг; Н – Южна Добруджа и за Лудогорието; I – Черноморското крайбрежие

Източник на информация: собствена работа по данни от „Иван Атанасов Батаклиев 1891–1973. Биобиблиография“, 2013 г.

Фиг. 5. Публикации на проф. Иван Батаклиев за други страни

Източник на информация: собствена работа по данни от „Иван Атанасов Батаклиев 1891–1973. Биобиблиография“, 2013 г.

Проф. Батаклиев е участвал и в много международни географски конгреси. Освен публикации за различни райони в България е писал за големи градове в Европа (Варшава, Амстердам, Париж) (фиг. 5.), за по-близки и по-отдалечени райони в света (Северна Македония, Тихоокеанския регион, Предна Азия, Кавказ).

Проф. Батаклиев е автор на самостоятелни публикации и публикации в съавторство. От направеното сравнение се вижда, че самостоятелните му публикации са много повече (222 бр. или 94,47 %) от тези в съавторство (13 бр. или 5,53 %). Съавтори са били видни географи, като проф. Ан. Иширков, проф. Д. Яранов и др.

Проф. Иван Батаклиев публикува на български (204 бр., или 86,81 %) и чужди езици – немски, френски, полски и сръбски език (31 бр. или 13,19 %). Публикациите, отпечатани на български език, са повече от тези на чужди езици и повечето от тях са придружени с резюмета на френски, немски и руски език.

Изследванията на проф. Батаклиев са отпечатани в отделни книги, сборници от конгреси, конференции, симпозиуми и в периодични издания. Анализът показва, че книгите са по-малко (39 бр.), но представят резултати от негови значими изследвания. „Като географ и историк на любимия си край посвещава 3 книги, 5 студии, 16 статии и множество научнопопулярни материали.“ (Мардиросян, 2013, с. 150). „Може да се отбележи, че значителна част от неговото научно наследство е посветено на родния му край. В потвърждение на това е капиталният му труд „Пазарджик и Пазарджишко“, за съставянето на който работи усърдно през последните години от живота си. Няма друг град и район в България с такова подробно фактологично научно изследване“ (Батаклиев, 2013, с. 152). Голяма част от творчеството му (196 публикации) е отпечатано в следните периодични издания: „Известия на Българското географско дружество“, „Годишник на Софийския университет. Историко-филологическия факултет“, списанията „Естествознание и география“ и „Изгрев“. Редица статии са отпечатани в национални вестници като: „Мир“, „Зора“, както и в регионални вестници, например пазарджишките „Подем“, „Лъча“ и др.

В чужди източници са отпечатани 23 от публикациите му, в т.ч. 12 са в книги и сборници („Congres des geographes et des ethnographes slaves“, „Comptes rendus du Congres international de Geographie“ и др.), а 11 са в периодични издания („Geography“, „Zeitschrift für Erdkunde“ и др.).

В настоящото изследване са анализирани и публикации *за проф. д-р Иван Батаклиев*, които възлизат на 108 броя, публикувани в книги и юбилейни сборници (35 бр.), в периодични издания и др. (73 бр.). Литературата за него обхваща различни периоди от 1924–2013 г. В специално издадената библиография за проф. Иван Батаклиев (съставена от Р. Гигова) са отбелязани всички публикации, посветени на живота и творчеството на видния български географ, между които тук ще споменем Г. Манчев („Град Татар-Пазарджик: Исторически преглед от Иван Батаклиев“, 1924); Евг. Батаклиева („Проф. Иван Батаклиев: По случай неговата 80-годишнина и 50-годишна научна дейност“, 1971); П. Чолов („Иван Ат. Батаклиев. Български историци: Биографично-библиографски справочник“, 1981); М. Ковачев („Кратки биографични справки за авторите на материали, включени в хрестоматията“, 1987); Ал. Арнаудов („Проф. Иван Батаклиев като изследовател на Родопите“, 1991); Сл. Батаклиева-Стоянова („Родословието на баща ми“, 1991); Т. Батаклиев („Живот, отдаден на науката и

родния край: 100 години от рождението на видния български учен проф. Иван Батаклиев“ 1991); Ст. Карастоянов („Развитие на политическата география и геополитиката в България. Основни етапи. Политическа география, геополитика, геостратегия“, 1997); Хр. Вакарелски („Иван Батаклиев беше професор по география.... Моят път към и през етнографията“, 2002); Св. Кираджиев („Иван Батаклиев прави дълбоко съдържателен историко-географски преглед на родния си град Пазарджик... Българските градове: Географски, стопански и културно-исторически изследвания“, 2008); М. Деведжиев („Съдбата и геополитическото наследство на Ив. Батаклиев“, 2009), Х. Мардиросян („Иван Батаклиев – голям български учен и пазарджичанин“, 2013) и мн. др.

Л И Т Е Р А Т У Р А

- Батаклиев, Т.** 2013. Иван Атанасов Батаклиев 1891–1973. Биобиблиография, с. 9. Batakliiev, T. 2013. Ivan Atanasov Batakliiev 1891–1973: Biobibliografiya, p. 9.
- Батаклиев, Т.** 2013. Спомени за баща ми – *Годишник на регионален исторически музей Пазарджик*, Т. 4, с. 151–152. /Batakliiev, T. 2013. Memories of my father – *Yearbook of Regional History Museum Pazardzhik*, vol. 4, pp. 151–152.
- Гигова, Р.** 2013. Иван Атанасов Батаклиев 1891–1973. Биобиблиография, Пазарджик, 74 с. /Gigova, R. 2013. Ivan Atanasov Batakliiev 1891–1973. Biobibliografiya, 74 p.
- Мардиросян, Х.** 2013. Иван Батаклиев – голям български учен и пазарджичанин – *Годишник на регионален исторически музей Пазарджик*, Т. 4, с. 149–150. /Mardirosyan X. 2013. Ivan Batakliiev – great Bulgarian scientist and pazardzhichanin – *Yearbook of Regional History Museum Pazardzhik*, vol. 4, pp. 149–150.